

Արարատն առ այժմ շարժը
երեւել անգամ կ'հրատարակ-
ուի :
Բաժանորդութեան գինն է թէ
Պոլսոյ և թէ Գաւառաց համար
150 թիւ մէկ Օսմանեան օսկի
կանխիկ :
Օտար երկիրներու համար
համարու ծախքն առնողին վրայ է :
Մէկ թերթի գինն է 1 զրո :

ՇԱԽԻՂ ՅԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԵԱՆ

1874

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ

Մանուկանց տողն առաջին
անգամի համար 3 զրո, երկրորդ
անգամի համար 2 զրո, աւելի
անգամներու համար մասնաւոր
սակարկութիւն կըլլայ :
Նամակը և գրութիւնը պէտք
է զրկել 'ի Վեգիր խան գետնա-
յարկ թիւ 40, առ Յ. Յ. Զէն-
ճիրեան, տնիճար նամակներ
չեն ընդունուիր :

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ 1874 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 23 ՀԻՆԳՇՍԲԹԻ ԸՍՏ Ն. Տ. ՅՈՒՆՎԱՐ 4 ԹԻՒ 56

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Յերբ մէկն ակնարկ մը նետէ Եւրոպի-
ոյ կացութեան վրայ, ամեն տէրութիւն
շարժման և յուզման մէջ կը տեսնէ :
Զըկոյ տէրութիւն մը որ, ներքին և ար-
տաքին յոռութիւններէ արձատ, հանգարտ
գիրք մ'անենայ և իւր դարացիայ մտա-
տանջութեան պատճառ մը չըլլայ կամ
անոնցմէ վտանգի երկիւղ մը չունենայ :
Եւրոպիոյ այս կայսրութիւնը նշանաւոր
յոռութեամբ մը ներշնչած է Գաղղիական
Ֆրանս լրագրոյն որ խիստ լաւ կերպով
կը նկարագրէ կառավարութեան խոս-
վայոյց վիճակը և կը հաստատէ այն ան-
հանգստութիւնն ու յուզումը որ ամեն
ուրեք և յենդհանուր կը տարածուի
ազգերը և ապագայն սպառնալից ամ-
պերով կը նսեմացնեն :

Ահա առիթ յիշեալ յոռութեամբ :
Թա՛ն անցեալ խիստ իրաւացի կեր-
պով նկատել կուտար թէ Եւրոպական
տէրութիւններէն իւրաքանչիւրը արտա-
քին քաղաքականութեան միշտ նուիրած
էր իւր ամենամեծ ուշադրութիւնը 'նե-
րքին գործերը, — բայց 'ի խիստ ծանր
կնճախներէ, — կարծես երկրորդական
սեպուած են :

Գրեթէ ամենուրեք դաշճին գլուխը
խորհրդոյն նախագահը արտաքին յա-
րաբերութեանց պաշտօնէութիւնը իրեն
կը վերապահէ : Գրեթէ ամենուրեք
ներքին գործոց պաշտօնատունը, ընդ-
հակառակն, երկրորդական պաշտօնէ-
ութիւն մ'է, որ դեռ քիչ ժամանակ
յառաջ գոյութիւն չունէր անդղիական
կառավարութեան կազմածին մէջ, չօ-
րէ Բաբելոն (ներքին գործոց պաշտա-
նատունը) գեղարհուտաւ բան մ'է :

Քաղաքին օրացոյցն դիտողութիւնը
երբեք այսօրուքն աւելի ճիշդ եղած
չէ : Անկարելի է զայս ուրանալ. Եւրո-
պիոյ բոլոր ազգաց և մասնաւորապէս
մեր մէջ, ներքին գործերը արտաքին
ներքին ստորագրու են : Բուն իսկ մեր
կաննքովն ապրելէ յառաջ, ցամաք երկ-
րին ընդհանուր կեանքովը կ'ապրին :
Մեր առողջութեան վիճակը ճանչնալու
համար, բաւական չէ մեր բաղին զար-
կը զննել, պէտք է նաև մեր դրացեաց
երակը զննել : Բաւական չէ մեզի խոր-
հուրդ հարցնել, զմեզ քննել, մեր
կազմութիւնը զօրացնել, պէտք է նաև
Եւրոպիոյ միջնորդային և խառնաշա-
փական կացութիւնը հարցնել : Զայն
տաքնապիղ ամեն ընկերային տնտե-
քն տարաբնուի են : Բոլոր իւր քա-
ղաքական հիւանդութիւնները համա-
ճարակ են :

Ճշմարտան ըսելով, ա՛լ կարելի չէ
ներքին խնդիրներն արտաքիններէն դա-

նազանել. ամեն խնդիրներն համազ-
գային եղած են :

Որքան ծանրակիւ, որքան թրթռա-
ցուցիչ ալ ըլլան Ազգային ժողովոյ յա-
ռակիւց վիճաբանութիւնքն, որքան
բազմաթիւ, որքան հետաքրքրաշարժ
ալ ըլլան այն խնդիրներն՝ զորս վիճա-
բանութեան ենթարկուելու և լուծելու
կոչուած է, հասարակաց ուշադրու-
թեան համար անխոհմտութիւն մը կը
լաւ լոկ մեր խորհրդարանին նիստերուն
վրայ կ'երգանաւ և չափէն աւելի,
դէ՛ծ առ վայր մի, Եւրոպիոյ ընթացիկ
ու գործոց վրայ բոլորովն անխոյժ և
անտարբեր մնալ : Միշտ մեր մէջ ձա-
խող ճգնաժամ մ'եղած է մեր խորհր-
դարանական աշխատութեանց համառօտ
ընդհատմանց միջոցին միայն քիչ մ'աւելի
գործունէութեամբ զբաղելու արտաքին
ներքին վրայ : Յերբ բեմին լուծութիւնը
կը խզի, ա՛լ միմիայն մեր առնաբա-
նից փայլուն միջոցներուն վրայ կը
խորհնոր և կը խորհնոր բազմաթիւ
րոպան : Ազգիտաբեր անտարբերութիւն
որ Սատովան և Սէտանը յառաջ բերաւ :
Թո՛ղ երկիրն իւր հայեցումները
Վերսայլի վրայ դարձնէ, բայց թո՛ղ
իւր տեսութեան չընդունցնէ զՎերսայլի :
ՉՎիճենա՛, դ՛ուտարա՛, դ՛ուտ մ'ըմեն
— Բեդ-երապուրկ :

Օտար իրերը քննելու և ուսանելու
երկու եղանակ կայ : Ամենօրեայ լրոց
հասանքը կը ձգէ զմեզ զանազան առան-
ձին իւրաքանչիւր Տէրութեան մէջ նը-
կատելու : Բայց օգտակար է նաև մերթ
ընդ մերթ ընդհանուր հայեաց մը նե-
տել Եւրոպիոյ ընդհանուր կացութեան
վրայ : Զայս պիտի փորձենք և մեր :

Ահա քաղաքականութիւն ըրէք ինձ,
կ'ըսէր Լուի Պարոնը, և ձեզ լաւ դան-
ճային վիճակ մը պիտի կազմեմ :

Այսօր աւելի իրաւացի կ'ըլլար ըսել,
«Լաւ արտաքին քաղաքականութիւն ը-
նենք, և ներքին լաւ քաղաքականու-
թիւն մը և ընտիր դանճային վիճակ
մը պիտի ունենանք :»
Մինչեւ Գաղղիա ներքնապէս կը
վերակազմի, կը վերաշինի, յինքնան
կ'ամփոփէ իւր ուշը, և արտաքնապէս
սպառման, դիտողութեան, յուսոյ չը-
ջանի մը մէջ մտած է, չ'կայ մեծ տէ-
րութիւններէն միայն մին որ ամենամեծ
գոյութեանց հետ 'ի կուտի և ամե-
նէն տարնապէսցուցիչ կնճիւններէ սպառ-
նացեալ չ'ըլլայ : Բաւ մը կայ զոր մի
քանի օրէ 'ի վեր, զարմանալի արտաքին
յամառութեամբ մը, կը գտնուի տէ-
րութեանց ամեն հեռագրաբոյ, ամեն
լրագրաց մէջ : Եւրոպիոյ բայն է այն : Ռու-
սիա ինչպէ՛ս Անտրատի կոմսին անուա-
նումէն, Գուռը ինչպէ՛ս Մէրվիոյ և Բա-
րատաղի գաւառներէն և Մոսկովեան
Պետութեան գաղանթ հնարքներէն, Բը-
րուսիոյ ինչպէ՛ս Ռուսիոյ հեռագրէն ա-

ւելի ստակալի սպառազինութիւններէն
և Պարթիկեան գաւառաց Գերմանացոց
դէ՛մ իւր հալածումներէն : Անգղիա ին-
չպէ՛ս իւր կարգին խռովիչ տարածա-
նութեանց այս զարմանալի համառուա-
դէն և անձկալից հայեցումներ կընե-
տէ Հելիկոլանտ կղզոյն և Անլէքսի
կողմը :

Ռուսիոյ սպառազինութիւնը ոչ խիստ
նոր ոչ խիստ անկնկալ իրողութիւն
մ'է : Բայց, այս վայրկեան, կարելի
չէ դաշն ծածկել, չափազանց ընդար-
ճակութիւն և սպառնական նկարագիր
մը կ'առնուն :

Ահա, օրինակի համար, մեծ լուր մը
զոր Միւնխենը լրագրէն կ'առնուի, և
որ երկուսն թուականաւ Պէրլինի իւր
թղթակցէն հեռագրով ընդունուած է :
«Ռուսիա ընդ հուշ երկու դիտող բա-
նակ պիտի կազմէ, իւրաքանչիւր 180
հազար մարդէ բաղկացեալ : Մին 'ի Սը-
մոնէսք, միւսը կայիցիոյ սահմանադը-
խոց վրայ :» Ա՛լ և նոյն առան Գրեթի
բերդերուն շինութիւնները կ'արագէ,
Սե ծովուն նաւատորմին վրայ երեք
զրահաւոր նաւեր ալ կը յաւելու : Բը-
րոնշիմաի զինուորական նաւահանգիս-
տը կը մեծցնէ և Քոնստանդին բերդին
մէջ նոր նկուղներ կը շինէ՝ որոնք խիստ
հեռաձիգ նոր թնդանութիւնը ընդունե-
լու յատկացեալ պիտի ըլլան : Եւրոպա-
րանօք կը կատարելագործէ Վիպորի
բերդաշինութիւնները Ֆինլանտի ծո-
վիզիւր վրայ : Եւրոպիոյ տարւոյն հա-
մար ծովային զօրութեանց պիւտակէն
4,144,033 ռուպլի կ'աւելցնէ, և 3,000,
000 ռուպլի թնդանութեանց զօրաց յառ-
կացեալ վարկը. 6,000,000 ռուպլի ալ
թուալի զինադործարանին ընդարձա-
կութեանը կը շնչէ : Իւր հեծեալազօրաց
թիւը 124,000 ձիւ կը բարձրացնէ :

Աւստրիա, խիստ աւելի քան զիւր-
իս իրաւունքը ունի յուզուելու : Նա
ոչ միայն արտաքին պատերազմի մը
պատահականութեանց դէ՛մ կը դանուի,
ոչ միայն պէտք է մտածէ թէ ինչ պար-
տի ըլլալ իւր կացութիւնը, ուստի
գերմանական մէ՛ծի մը ծագած տուն,
իւր 1849 ի աղատարարին՝ որուն փոխա-
րէն այնքան ապերախութիւն հատուց,
և իւր 1866 ի յաղթողին, որուն այն-
քան քիչ ոչ կը ցուցնէ : Իւր գոյու-
թութիւններն կնճառու են և իւր ներ-
քին տաղանապը չէ՝ միայն որ պարտի իւր
ուշը գրաւել, ալ և իւր դաշնակցու-
թեանց պատահական ընտրութիւնը :

Մինչեւ Գերմանիա մասնաւորու-
թեան ամեն հետքի անհետանալը կը
տեսնէ և, Իտալիոյ նման, դէպ 'ի կեդ-
րոնացումն, դէպ 'ի բացարձակ միաւե-
րութիւն կը քայլէ, Աւստրիա ընդհա-
կառակն լուծուիլ կ'սկիւն և, իբրեւ ճա-
կատագրէն մղուած, դէպ 'ի դաշնաւե-
րութիւն կը քայլէ, ինչ որ ալ ուզէ և

ինչ որ ալ ընէ : Թերեւս հոգ է իրեն
համար փրկութիւնը : Բայց ինչ կրնայ
սպասել 1867 ի հոկտեմբերին մէջ ըս-
կըսուած այլախառն գրութեան և որ
նոր յաղթանակ մ'ալ տարաւ : Հոնու-
արթի դաշճին անկամարը և Անտրատի
կոմսին և Ատոլֆ Աւերսթերկ իշխանին
պաշտօնաբարձութեամբն : Ինչ կրնայ
յուսալ այս անհարազատածին դրու-
թեան որ ոչ կեդրոնաւորաւ և ոչ
դաշնաւորաւ զօրութեան, որ պիւ-
տութիւնը կազմող ազգայնութիւններէն
երկուքը — Գերմանացիները և Հուն-
գարացիները — կը դժայնէ և բոլոր
միւսները դժգոհ ու տհաճ կը թուի :

Երկուսութիւնը 14 միլիոն Գերմանա-
ցոց և Հունգարացոց նպաստաւոր է :
16 միլիոն Սլաւ և 6 միլիոն Ռուսներ և
Իտալացի կը տոգոհեցնէ : Ինչ որ Հուն-
գարիա այնքան յամառութեամբ պա-
հանջեց և հուսկ ուրեմն կը քաւ ձեռք
բերել, այսինքն իւր ինքնիշխանու-
թիւնը Չէքերը, Կայիցիոյ Լեհները,
Խրուսիները, Թրանսիլանիացիներն,
Մորաւիացիք, Սլովէններն, Իտալացիք
այսօր ոչ նուազ եռանդեամբ կը պա-
հանջէ դաշն, և տարակոյս չըկայ թէ ի-
րենց դատը պիտի յաղթանակէ, ինչ-
պէս հինգ տարի յառաջ Մաճարաց
դատն յաղթանակեց : Մասնաւորապէս
Պոնտիա իւր իրաւանց պահանջմանը
մէջ հանգարտութիւն մը, իմաստութիւն
մը, յաղթականութիւն մը ցոյց կուտայ,
որուն մօտեւոր Բրախիոյ դաշնակցական
համաժողովն ալ ապացոյց մ'է և որուն
պատիւը մասամբ իւրեք իւր երկու մեծ
հայրենասէրներուն կը վերաբերի, յար-
գելի Պ. Բալաքի և իւր փեսայն Տօք-
թէու Ռիֆէր : Երկուսութեան գրութեան
յաղթանակը կարճատե պիտի ըլլայ ու-
րեմն, հակառակ Ռեյչըրթի անդամ-
ներն ուղղակի ընտրել տալու համար
կառավարութեան մտածած եղանակին
և գաւառաւորութեան լուծման : Կը կար-
ծեմք զիսկալ թէ ժողովրդէն ընտրե-
ուելիք երեսփոխաններէն և ոչ մին չը
պիտի հաւանի դալ նստիլ Ռեյչըրթի
մէջ : Այս որոշումն, մի քանի օր յա-
ռաջ, Պ. Բալաքիի տունը կ'ըմբ բազ-
մաժողով մէկ ակումբին մէջ միաձայն
հաւանութեամբ ընդունուեցաւ :

Անգղիոյ մէջ ալ այս պահուս դաշ-
նակցական շարժում մը կուգոյ 'ի յայտ,
չտրուած՝ որ աւելի զօրաւոր և նուազ
չափաւոր է քան Աւստրիական դաշնա-
ւորութիւնը : Ինքնիշխանութեան (հօմ-
ուու) յուզումը Իրլանտայի մէջ կեդ-
րական ցեղին յատուկ այն բուռն նը-
կարագիրը կ'առնու որ արդէն այնքան
արեւն հոնեցուցած է : Նշանակութեան
արժանի զարմանալի բան մը, զոր Պաղ-
ղիոյ մէջ այնքան չեն հասկնար, այս է
որ Իրլանտա այսօր ալ միութեան եղ-
ծումը չըպահանջէր : Կառաւարեալ բաժան

ման մը և բացարձակ անկախութեան մը
բաղադրանք իսկ կը մերժէ: Օ՛րհնէի
յայտադրին տեղ, իւր պահանջմանը հիմն
կը դնէ այն առաջարկութիւնը՝ զոր եր-
բեմն Օ՛րհնէի կ'ընէր Լորա ձօն Ռը-
սըլ ինքնին: Երկու կողմէս մէջ դաշ-
նակցական պարզ կապ մը: Այս նոր
յայտադրիւ, մի քանի շաբաթէ 'ի վեր
բաղմանի միջիններու մէջ բացատ-
րուած, յԱնգղիա և մասնաւոր 'ի ըՍ-
կոտի մտքերու մէջ արագ յառաջդի-
մութիւն կընէ: Միւս օր, 'ի Կլաիփոն
Լիմէրիքի կողմէն նորոգ ընտրեալ Ե-
րեսիփոն Պ. Իսահակ Պոլթ իւր դա-
տին 4000 էն աւելի Սկոթլանդի ունկըն-
դուաց բաղմութիւն մը շահած է: Չէ
վարանած կանխապայման թէ Իրլանտա
յառաջիկայ ընտրութեանց ինքնիշխա-
նութեան 80 կուսակից պիտի զրկէ 'ի
Խորհրդարան իւր երեսիփոններէն
կազմող 105 ներկայացուցչաց վրայ: Ե-
թէ այս մարդարեւութիւնն իրականա-
նայ և մասնական այլ և այլ նոր ընտրու-
թիւններն չեն ներքի դաշմանէ տարա-
կուսիլ: Միայնակ — թագաւորութեան
Խորհրդարանին կարելի պիտի ըլլայ Իր-
լանտայի ինքնակաշար մերժել և Սկոթ-
լանտ, իւր կարգին, իւր ինքնիշխանու-
թիւնը, իւր տեղական Խորհրդարանը չը
պիտի՝ պահանջէ:

Սրբէն Անգղիական մամլոյն մէկ մա-
սը, և մասնաւորապէս շաբաթական կա-
րեւոր թերթ մը Լիւնչեսթըր ինքնիշխանու-
թեան սկզբունքն ընդունած են: և պա-
րագայ օգտակար 'ի դիմել, Իրլանտա-
կան երգութեալ դատաւորաց ատենար-
նոր միաձայն հաճութեամբ անպարտ ար-
ձակեց զԲէլլէյ՝ ոստիկանութեան դոր-
ժակատար, Թալլոյի մարդասպանը,
հինգ կաթօլիկ և վեց բողոքականներէ
կը բաղկանար: Պ. Կլաիփոնի վեհ և ա-
զատական միջոցներուն արդիւնքն էր
թերեւ Իրլանտայի բողոքականներն ինք-
նիշխանութեան դատին կուսակից վա-
տըկիլը:

Նուազ վտանգալից, նուազ անմիջա-
պէս երկիւղալի ըլլալ կը թուի մեզ այն
հանրապետական մարտը զոր ժամանակէ
մի վեր կը մղեն ոչ միայն Պ. Օտմէր
և Պրատը, բայց նաև Խորհրդարանին
բաղմութիւն անդամը: Սըր Չարլս Տիլքի
Նիւքասթլէն 'ի Լիտս, Լիտսէն 'ի Պը-
րիսթօլ, Պրիսթօլէն 'ի Չէլսի և յետոյ
դրան 'ի Կլիփթօլի խօսած ճառերուն հա-
կաւոր, հակառակ այն մեծածայն սու-
մանց որք քիչ օր յառաջ, Կլոյ-Թէյթի
բացման ատեն, աւանդական Կո-
մէն ք-նը ընդունեցին, համազօրե-
մը—ասոր պատճառներն, բացատրելու
համար բաւական տեղ չունիմք որ անդ-
դիական միապետութիւնն և ընկերու-
թիւնը առ այժմ յեղափոխական կու-
սակցութենէն վախճալու բան մը չունին:
Ուստի շատ չնայ զարմանար որ Պ. Կը-
լաուրթըն և Պ. Պրոս մտերմ Էնթէ-
նափօնալի վրայ գրեթէ համակրութեան
մօտ անտարբերութեամբ մ'ու հանդար-
տութեամբ մը խօսած են:

Ինչ որ խիստ աւելի կը յուզէ անդ-
դիական կառավարութիւնը, մամուլը,
հասարակութիւնը, պատերազմի մը պա-
տահանութիւններն են՝ որուն Մեծն-
Բրիտանիա այնքան քիչ պատրաստուած
է. բրտակական արշաւանքի մը ուրուա-
կանը կարծեալ չեն աւելի Թամիլի ա-
փանց վրայ հարկուեալ կը կենայ: Այս
երկիւղները կը տեսնուին խիստ նշանա-
ւոր յօդուածի մը մէջ զոր Գլոսթըր-
շէնի վերջին թիւը կը հրատարակէ Տը-
քսթըր Կոմիտէն վրայ, և անոնց վկայ մը
կը համարուի այս հետաքրքրական պար-
տաւարկն դուռ մշտուն յաջողութիւն-

նը, պարտաւարի՝ արդէն վեց ամիսէ
'ի վեր հրատարակեալ՝ որուն երեք հա-
րիւրերորդ հազարը այս շաբթու ծախ-
ուելու ելած է:

Անգղիա դաւանապէս կը ցաւի այսօր
և կը վախնայ շարաշար քաւելէ այն ան-
փոյթ անձնասիրութիւնը և անախատե-
սութիւնը՝ զոր ցուց Գրանդօ—բրոսի-
ական պատերազմին մէջ: Ուստի տեղի
կայ մոտածելու թէ մօտալուտ կնճռոց
պարզ հանգիստտեւ չըլլիտի մնայ:

Գալով Գաղղիոյ, որ այնքան մեծ է
տակաւին իւր խոնարհման և թերու-
թեան հակառակ, միայն մէկ ընթաց-
քի դիմ մ'ունի Եւրոպիոյ այն կացու-
թեան առջև՝ զոր այժմ նկարագրեցինք:
Այն է, սպասել հանգարտութեամբ,
վեհութեամբ, առանց մեծաբանութեան,
առանց տխրութեան և տղայական ան-
համբերութեան: Երթալ մէկուն առ-
ջիւ, չընիթել ոչ մէկ դաւ, բայց դէպ-
քերէն օգուտ քաղելու պատրաստ ըլլալ:

Այսօր կղզիացեալ, թէպէտ ոչ ար-
համարհ, թերեւ վաղը կղզիացեալ չը
պիտի ըլլայ:

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 20 դեկտ. երեկոյ.

Այսօր ազգային ժողովոյ մէջ, ուր Պանդային
վրայ դրուելը նոր օրինակ վիճարկութիւնը տե-
ղի ունեցաւ, նիստը խիստ շնորհեալ է: Պ. Թի-
էր երկայն և փայլուն առնարկներէն մը-
րաւ՝ ազգու կերպով պաշտպանելով կառավարու-
թեան առաջարկութիւնը որ է Պանդային չըլա-
բերութիւնը երեք միլիարդի բարձրացնել, և դէմ
խօսելով յանձնաժողովոյ չափաւորին միջոցին՝
որ կ'առաջարկէ թէ չըլաբերութիւնը առ առա-
ւելն 2,700 միլիոնի հասնի:

Պ. Թիէր կ'ապացուցանէ թէ ասի բանական
չէ, և կընէ թէ չըլաբերութեան առաւելումը
դանձապիս արդի կացութեան յարմարող միակ
միջոցն է, թէ փոխառութիւն մը անխորհուրդ
կ'ըլլայ, քանի որ կառավարութեան առաջար-
կութիւնը Պետութեան պիտի չըլլայ պիտի բաւէ:

Պ. Թիէր ամեն կուսակցութեանց խոհակա-
նութեանը հրաւեր կը կարգաւ, երկրին մէջ վար-
կին ու փոխառութեան վերահաստատութեան և
աշխատութեանց վերադիմ ակզբաւորութեան
դոհացուցիչ պատկեր մը կը նկարէ, կ'ընէ թէ
Գաղղիա բացարձակապէս խողաղութեան պէտք
ունի և թէ որքան աւելի սոյն խողաղութիւնը
զօնդակ եղաւ, այնքան աւելի կարեւոր է զայն
ձեռքէ հանել: Եւրոպայի անխորհուրդութիւն-
ներ գործունեան՝ որոնք մեր վրայ այսպիսի խօս-
քեր ձգեցին, որոց միակ պատասխան լուծիւ-
նըն է:

Պ. Թիէր կը վերջացնէ իմացելով թէ հաշ-
տութեան իւր միջոց, կառավարութիւնը կ'ըն-
դունի որ արմեոմանց չըլաբերութիւնը առ ա-
ռաւելն 2,800 միլիոնի ըլլայ: Գանձաժողովը
վերջական կերպով կ'ընդունի և չըլաղային ժո-
ղովը սոյն թուոյն կը հասնի: Ժողովը Պանդա-
յին 10 և 15 քրանքի կտրոններ հրապարակ հո-
նելու արտօնութիւն տուող և վեց ամուսն մէջ,
ուրիշ վարկի հաստատութեանց կողմէն դուրս
հանուած չըլաբերութիւնը ետ առնող ուրիշ յօդ-
ուածոց ալ համաձայնութիւն տուաւ:

Սոյն վիճարկութիւնը վերջանալուն պէս մ-
ղովը չըրեքշարթի տուր ձգուեցաւ:

Փարիզ 30 դեկտ.

Պատերազմի պաշտօնեայն Օրանի գաւառին
մէջ փաստաւոր յաջողութեան մը լուրը Ալճէրէն
ընդունեց: Օմալի դուքսը և Պ. Լիթթէ Բու-
էլ և Լուսինի Գաղ. ակաթմիային անդամ ան-
ուանեցան:

Ս. Բէթէրպուրի 30 դեկտ.

Ս. Բէթէրպուրի օրագիրը կը հաստատէ,
թէ Ամերիկայի մէջ Ալճէրի Մեծ-գրին եղած
մտերմական ընդունելութիւնն ամբողջ Ռուսիոյ
մէջ Խորին գոհակալութիւն մը յառաջ բերաւ
այնպէս որ երեք զայն չըլլալի մօտայն:

Օրագիրը կը յաւելու. «Հաշտութիւնը
թեան և մարդկային սուր յառաջդիմութեան
Ռուսոս-Ամերիկեան համաձայնութիւն մը շահա-
ւէտ միայն կրնայ ըլլալ:

Փարիզ 1 յունվ.

Գեր. Տիւրանու ակաթմիային անդամակցու-
թենէ իւր հրաժարականը տուաւ, սոյն հրա-
ժարման պատճառ. Պ. Լիթթէ ընտրութիւնը
ցոյց տալով:

Երէկ Պ. Թիէր և Նոթօմար Գ. Կրէվի Բու-

խաղարձ այցելութիւններ տուին միմեանց: Պ.
Թիէր ընդունեց նաև ամեն կուսակցութիւններէ
բաղմութիւ երեսփոխաններ:

Այսօր օտար տէրութեանց դեսպաններն ըն-
դունեց:

Լոնտոն 1 յունվ. առաւօտ.

Կալէսի իշխանին աղբիւր վրայ ունեցած ցա-
ւը կը նուազի. ապաքինումը գոհացուցիչ եղա-
նակաւ մը կը յարատեւէ:

Պերլին 1 յունվ.

Կայսրը պատերազմի Պաշտօնեայ Վոն Ռուշը,
իւր խնդրանաց համաձայն, Մովսիս գործող
պաշտօնէութենէ հանեց. Սթոլ զօրապետը Մո-
վսիս գործող Պաշտօնեայ անուանեցաւ:

Վիեննա 1 յունվ. 9 ժ. 30 վ. երեկոյ.

«Բրէտի Պոնիէ»-ի ընկերութիւնը Պ. Լանկրան
Տիւրանուի Հոնդարի մէջ ունեցած կառավա-
ները 24 միլիոն ֆրանքի գնեց:

Լիւման սեղանաւորը մեռաւ:

Փարիզ 1 յունվ.

Կը հաւատեն թէ Պ. Թիէր Պ. Պիլմարգի
վերջին ծանուցարանը պիտի պատասխանէ:

Օմանեան արժէթղթի տէրերը մինչև յունվ.
9 ժամ. կայսերական Պանդային զանազան հիւ-
ղերէն իրենց վեցամսեայ տոկոսներն ընդունելու
հրաւիրուեցան:

Մեր քաղաքին Գերմանական Գաղթակա-
նութիւնը 'ի յիշատակ Պ. Մոլթէի կանգնուե-
լիք կոթողին համար ստորագրութիւն մը բացաւ:

Մատրիւ 1 յունվ.

Պաշտօնէական տագնապը՝ որու վրայ իսոս-
ուած էր, կառավարութեան կողմէն սուտ
հանուեցաւ:

Լոնտոն 2 յունվ.

Թագուհին վերստին Ստորինհամը ձգելով,
Ռիւստըր վերադարձաւ: Իշխանին վիճակը կը
բարւոքի:

Պուերթ 2 յունվ.

Խորհրդարանը երկաթուղեաց դաշնագրու-
թեան 19 յօդուածները քուէարկեց. կը կար-
ծուի թէ ամբողջ օրէնքը վաղը չէ միւս օր կ'ա-
ւարտէ և թէ յետոյ 20 օր իւր նիստերը պիտի
դադրեցնէ:

Վիեննա 2 յունվ. 9 ժ. 35 վ. երեկոյ.

Կայսեր ճառին վրայ, լրագիրներն զապաղայն
խիստ նպաստաւոր կերպով նկատելու մէջ հա-
մաձայն են:

Հասարակաց գաւառի տեղի տեղաւորացի
բացան:

Ռուսիայի ազատեալ բաժինը 66,
Անիո 114,50:

Մատրիւ 2 յունվ.

Երէկ պալատին մէջ հանդիսաւոր ընդունե-
լութիւն եղաւ:

Հոռմ 2 յունվ.

Անձնական տկարութեան պատճառաւ, Պապը
Վիկտոր Իմանուէլի նոր տարւոյն գինքը շնոր-
հատելու համար զրկած բանակի օգնականը
չը կրցաւ ընդունիլ:

Անթոնիէի կաթոնիալ յանուն Պապին առ-
բանակի օգնական շնորհակալութիւն յայտնեց:

Լոնտոն 2 յունվ.

«Թայմը» Պ. ար Պիլմարգի կողմէն զանազան
դահլանց ուղղեալ դեսպանագիրտական զրոյ մէջ
Գերմանական լեզուին ներմուծմանը կը հաւանի:
Կապահովին թէ միւս Պետութիւններէ իւրա-
քանչիւրն իւր լեզուն պիտի գործածէ:

ԱՌԵՆՏՐԱԿԱՆ

ԼԻՎՐԵՐՈՒ 3 ՅՈՒՆՅՈՒՆ

Բաւարի Միտլինկ Օրէլան, թէնա 10 1/4
Ծախուած 20,000 հալ:
Հրապարակը հաստատ:

ՆԵՐՔԻՆ

Հետեւեալը 4-ը քննարկութեան վերաբերեալ
պաշտօնական ծանուցման համաձայնութիւն
թիւնն է:

«Յայտնի է որ յաւերժայիշատակ Օս-
մանեան կայսերը և անոնց ժամանակա-
կից բաղմութիւ դիմախոս անձինք ա-
պագայ սերնդեան կտակած են շատ մը
բարեպաշտական հաստատութիւններ,
ինչպէս են միլիթ, դպրոց, դատարան,
կամուրջ են. և միանգամայն բազ-
մաթիւ անշարժ կարւածները թողած
են որպէս զի անոնց եկամուտովը սոյն
հաստատութիւնները մատակարարուին:

«Պիլմարգ»-ը ինչպէս անշարժ կալ-
ուածներէն շատերը ժամանակին հետ
իրենց բուն նպատակէն չեղուած են
սոյն կալուածներու տնտեսութիւնն ըս-

տանձնող անձերէ և այս վերջիններուն
անձնական պիտոյիցը գործածուած:

Ուստի այն հաստատութիւններն, որոց
եկամուտներն սոյն վիճակին մէջ կը
գտնուին, կործանուան կ'ապառնան,
կամ աւելի կամ նուազ երեսի վրայ
լքուած են:

«Ն. Կ. Վեհափառութիւնը, հասա-
րակաց կրթութեան զարգացման և Պե-
տութեան բարգաւաճման ամեն միջոց-
ներու մասին իւր բարձր հոգածու-
թեամբ և իբրեւ արժանաւոր յարգանք
իւր մեծափառ նախնեաց յիշատակին,
հրաման ըրաւ ուրեմն որ այս բարե-
պաշտական հրապարակ իւրաքանչիւրին
եկամուտի վրայ մանրամոլ խուզարկու-
թիւններ ըլլան, թէ սոյն եկամուտնե-
րը նոյն հաստատութեանց մատակարա-
թեան և եթէ հարկ է, նորոգութեան
և ժամանակի պիտոյից համապատաս-
խան վիճակի մէջ դրուելու գործածուին
և թէ վերջապէս ալ նորոգման ու բար-
ւոքման կարելիութիւն չունեցող հա-
տատութեանց յատկացեալ եկամուտ-
ներն նմանօրինակ հաստատութեանց
վարչութեան պիտոսէին վրայ յաւել-
նան, այն նպատակաւ որ ուրիշ հա-
նուաւ գործերուն հիմնադրութեան և
մատակարարութեան նուիրուին:

«Բարձրագոյն Դուռը սոյն հրամանին
յիշելի գործադրութեան համար կարե-
ւոր միջոցները ձեռք առնելու կը պա-
րագայ:

—Մուսուլինախիկ կառավարիչ Զիեա
փաշա Ոստիկանութեան կառավարական
ժողովոյն նախագահի փոխանորդութեան
պաշտօնին կոչուած է:

—Ինչպէս որ նախորդ թուով իմա-
ցուցած էինք, Պօլոյ Սաւորո—Հուն-
դարական դեսպան Պարս Բօքթէ Օս-
թէն քաղաքէս մեկնելուն առթիւ եր-
կուշարթի օր Օդոսա կայսերէն զայն
ցած ժամանակ Օսմանիէի աղամանդա-
կուռ շքանշանը շնորհուած է իրեն:

Երեքշարթի օրն ալ մայրաքաղաքիս
Սաւորո—Հունդարական գաղթականութիւն
եան կողմէն պատգամաւորութիւն մը
ներկայացաւ Ն. Վսեմութեան և իւր պաշ-
տօնին կատարման մէջ ցուցած անձնը-
ութիւնութեան համար շնորհակալութիւն
յայտնեց և ուղերձ մը ներկայացուց:

Կ'ըսուի թէ Ն. Վսեմութիւնը յառա-
ջիկայ շաբաթ օր պիտի մեկնի մայրա-
քաղաքէս Սաւորիական չոգենաւով:

Երէկուան Լա Թուրքիի դրածիննա-
յերով, Սաւորիական կառավարութեան կող-
մէն Պարզիկոյ Սաւորո—Հունդարա-
կան դեսպան կոմս Լիւստրօ Նորին Վը-
սեմութեան տեղ, Կ. Պօլոյ արաքոյ
կարգի և իրազօր պաշտօնեայ որոշ-
ուած է:

—Մինչև 3000 զրդի գումարէ բազ-
կացող պարտուց վերաբերեալ դատերը
տեսնելու համար այս անգամ կայսե-
րական հրամանաւ Բերայի մէջ նոր առ-
եան մը հաստատուած է:

Մտաւոր գոհունակութեամբ շնորհա-
ւորելու արժանի է բարեկարգական սոյն
նոր ձեռնարկութիւնն, որու շնորհիւ
թէ Բէրայի և թէ մօտակայ սահմանաց
ժողովուրդը կ'աղաղտին անշան դու-
մարներու վերաբերեալ դատերու հա-
մար մինչև Պօլոյ առևտրական Պաշ-
տօնատունը երթեկեկելով ժամաւաճառ
ըլլալէ:

—Երեքշարթի օրուան թուով արդէն
ծանուցած էինք նախընթաց շաբաթ դի-
չեր Բարձր. Մեծ Նպարքոյի կողմէն
Բ. Գրան բոլոր բարձրատիման պաշտօ-
նակալաց տրուած մեծահաց ինչոյքը:

Լէվընը Հերըլոփ տուած յաւելուածոյ
տեղեկութեանը նայելով, յիշեալ իւրն-

